

TEXNOLOGIYA FANIDA O'QUVCHILARNING KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Xayitov Jonibek Xolboboyevich,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim kafedrasida katta o'qituvchisi, p.f.f.d (PhD).
E-mail: xayitovjonibek77@gmail.com

Ulashova Marg'iyona Norbuta qizi,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti magistranti
Shahrisabz, O'zbekiston
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0732-510x>

Annotatsiya. Ushbu maqolada texnologiya fani darslarida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, kreativ yondashuvlar hamda innovatsion metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va amaliy ko'nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Maqolada texnologiya fanining amaliy ahamiyati, milliy qadriyatlar asosida kreativlikni rivojlantirish yo'llari hamda dars jarayonida qo'llaniladigan metodlar misollar asosida bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Kreativlik, texnologiya fani, innovatsion ta'lim, ijodkorlik, pedagogik texnologiya, dizayn, tikuvchilik, amaliy mashg'ulot, kreativ tafakkur, zamonaviy ta'lim.

Аннотация. В данной статье освещены теоретические и практические основы развития креативных способностей учащихся на уроках технологии. Также проанализированы вопросы формирования самостоятельного мышления, творческих способностей и практических навыков учащихся посредством использования современных педагогических технологий, креативных подходов и инновационных методов. В статье раскрываются практическое значение предмета технологии, пути развития креативности на основе национальных ценностей, а также методы, применяемые в учебном процессе, с приведением конкретных примеров.

Ключевые слова: креативность, технология, инновационное образование, творчество, педагогическая технология, дизайн, швейное дело, практическое занятие, креативное мышление, современное образование.

Abstract. This article highlights the theoretical and practical foundations of developing students' creative abilities in technology education classes. It also analyzes the issues of forming independent thinking, creativity, and practical skills in students through the use of modern pedagogical technologies, creative approaches, and innovative methods. The article describes the practical significance of technology education, ways of developing creativity based on national values, and the methods used in the teaching process with relevant examples.

Keywords: creativity, technology education, innovative education, creative activity, pedagogical technology, design, sewing, practical training, creative thinking, modern education.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar rivojlangan davrda ta'lim tizimi oldiga yangi vazifalar qo'yilmoqda. Ayniqsa, umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi hamda amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Shu jihatdan texnologiya fani o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Texnologiya fanining asosiy maqsadi o'quvchilarga mehnat ko'nikmalarini o'rgatish bilan bir qatorda,

ularni ijodiy fikrlashga, yangilik yaratishga va amaliy faoliyatda mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatishdan iboratdir.

Ayniqsa, tikuvchilik, dizayn, milliy hunarmandchilik va zamonaviy texnologiyalar bilan bog'liq mashg'ulotlar o'quvchilarning kreativ salohiyatini yuzaga chiqarishda katta imkoniyat yaratadi. Kreativlik — bu insonning yangicha fikrlashi, noodatiy yechim topa olishi va mavjud bilimlarni yangi vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatidir. Kreativ o'quvchi topshiriqlarni oddiy bajarish bilan cheklanib qolmaydi, balki yangi g'oya va loyihalarni yaratishga intiladi.

Adabiyotlar tahlili. Mazkur mavzu bo'yicha olib borilgan adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biridir. Sh.M. Mirziyoyevning ta'limga oid qarashlarida ijodkor yoshlarni tarbiyalash, innovatsion fikrlashni rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi. O'. Tolipov, M. Usmonboyeva, R. Ishmuhamedov kabi olimlar pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda muhim omil ekanligini asoslab bergan.

N.A. Muslimov va N. Azizxo'jayevalar ishlarida texnologiya fanini o'qitishda amaliy mashg'ulotlar va pedagogik mahoratning ahamiyati yoritilgan. J. Yo'ldoshev esa zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va kreativ tafakkurini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shuningdek, J.X. Xayitov va boshqa mahalliy tadqiqotchilar texnologiya fanida kreativlikni rivojlantirishda dizayn, amaliy faoliyat va innovatsion metodlarning o'rni muhim ekanligini ta'kidlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda nazariy tahlil, kuzatish, tajriba-sinov, so'rovnoma va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Nazariy tahlil orqali kreativlik va pedagogik texnologiyalarga oid adabiyotlar o'rganildi. Kuzatish va tajriba-sinov jarayonida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativ faoliyati tahlil qilindi. So'rovnoma yordamida o'qituvchi va o'quvchilarning fikrlari o'rganildi. Qiyosiy tahlil asosida an'anaviy va innovatsion ta'lim usullarining samaradorligi solishtirildi.

Tahlillar va natijalar. Kreativlik tushunchasi va uning mohiyati. Kreativlik tushunchasi lotincha "create" so'zidan olingan bo'lib, "yaratish", "ijod qilish" ma'nolarini anglatadi. Pedagogik nuqtai nazardan kreativlik o'quvchilarning mustaqil va erkin fikrlashi, yangicha g'oyalarni ilgari surishi hamda muammolarga noodatiy yechim topa olish qobiliyati sifatida talqin etiladi. Zamonaviy ta'lim jarayonida kreativlik quyidagi jihatlar bilan namoyon bo'ladi: yangi g'oya yaratish; amaliy muammolarni hal qilish; dizayn va loyihalash ishlari; estetik tafakkurni rivojlantirish; mustaqil qaror qabul qilish. Texnologiya fanida kreativlik ayniqsa amaliy mashg'ulotlarda namoyon bo'ladi. O'quvchilar gazlama tanlash, model yaratish, bezak elementlarini joylashtirish va buyum tayyorlash jarayonida o'z ijodkorligini ko'rsatadilar.

Texnologiya fanining kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni. Texnologiya fani boshqa fanlardan farqli ravishda nazariya bilan bir qatorda amaliy faoliyatni ham o'z ichiga oladi.

Shu sababli ushbu fan o'quvchilarda nafaqat bilim, balki amaliy ko'nikma va kreativ tafakkurni ham shakllantiradi.

Texnologiya fanining kreativlikni rivojlantirishdagi asosiy vazifalari:

1. O'quvchilarda mustaqil fikrlashni shakllantirish.
2. Dizayn va loyihalash ko'nikmalarini rivojlantirish.
3. Milliy va zamonaviy uslublarni uyg'unlashtirish.
4. Innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish.
5. Estetik didni rivojlantirish.

Masalan, milliy ko'ylak modelini yaratish jarayonida o'quvchilar zamonaviy moda elementlarini milliy naqshlar bilan uyg'unlashtirish orqali kreativ yondashuvni namoyon etadilar.

Muammo → G'oya → Dizayn → Yaratish → Natija

Ushbu jarayon texnologiya fanida o'quvchilarning ijodiy faoliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi.

Texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish uchun zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

“Aqliy hujum” metodi - Mazkur metod orqali o'quvchilar berilgan mavzu yuzasidan erkin fikr bildiradilar. Masalan, “Milliy libosni zamonaviylashtirish yo'llari” mavzusida o'quvchilar turli dizayn g'oyalarni taklif qiladilar.

“Loyiha” metodi - Bu metod o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rivojlantiradi. O'quvchilar loyiha asosida kiyim modeli, sumka yoki bezak buyumlarini yaratadilar.

“Klaster” metodi - Mazkur metod orqali mavzu bo'yicha asosiy tushunchalar tizimlashtiriladi.

Dizayn faoliyati va kreativ yondashuv. Texnologiya fanida dizayn faoliyati o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Dizayn jarayonida o'quvchi buyumning shakli, rangi, bezagi va funksional xususiyatlarini mustaqil tanlaydi. Dizayn faoliyatining afzalliklari: tasavvur doirasini kengaytiradi; estetik didni shakllantiradi; yangilik yaratishga undaydi; muammoli vaziyatlarni hal qilishni o'rgatadi. Masalan, o'quvchilar milliy matolardan foydalanib zamonaviy kiyim kolleksiyasini yaratishlari mumkin. Bu jarayon ularda milliy qadriyatlarga hurmat va ijodiy fikrlashni shakllantiradi.

▮ Milliy atlas matosi + Zamonaviy fason + Kreativ bezak

Natija: Zamonaviy milliy libos modeli

Tikuvchilik mashg'ulotlarida kreativlikni rivojlantirish. Tikuvchilik yo'nalishidagi amaliy mashg'ulotlar kreativlikni rivojlantirish uchun eng qulay vositalardan biridir. O'quvchilar kiyim modelini tanlash, gazlama mosligini aniqlash, rang uyg'unligini yaratish va bezak elementlarini qo'llash orqali ijodkorlikni namoyon etadilar. Tikuvchilik darslarida kreativ yondashuv quyidagi faoliyatlarda namoyon bo'ladi: yangi model

yaratish; milliy naqshlardan foydalanish; bezak elementlarini joylashtirish; ekologik materiallardan foydalanish; qayta ishlash asosida yangi buyum yaratish.

Masalan, eski kiyimlardan yangi dizayndagi sumka yoki bezak buyumlari tayyorlash o'quvchilarda ekologik va kreativ tafakkurni rivojlantiradi.

🔍 Gazlama tanlash → 📐 Andaza tayyorlash → 🧵 Tikish → ✨ Bezatish

Bugungi kunda ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning kreativligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Multimedia vositalari, virtual dizayn dasturlari va elektron taqdimotlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Texnologiya fanida quyidagi zamonaviy vositalardan foydalanish samarali hisoblanadi: interaktiv doskalar; grafik dizayn dasturlari; virtual modellashtirish; video darslar;elektron loyihalar.

Bunday texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmasini shakllantiradi va ularni innovatsion faoliyatga tayyorlaydi.

💻 Kompyuter → 🌀 Dizayn dasturi → 🧑🎨 Kreativ loyiha → 🧵 Tayyor mahsulot

Texnologiya fanida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini baholashda quyidagi mezonlarga e'tibor qaratiladi:

Baholash mezon	Mazmuni
Yangilik	Yangi g'oya yaratish
Mustaqillik	Vazifani mustaqil bajarish
Estetiklik	Mahsulotning chiroyliligi
Amaliylik	Mahsulotning foydaliligi
Innovatsionlik	Zamonaviy yondashuv

Mazkur mezonlar orqali o'quvchilarning ijodiy faoliyatini to'g'ri baholash mumkin.

Milliy qadriyatlar asosida kreativlikni rivojlantirish

Milliy qadriyatlar asosida ta'lim berish o'quvchilarda milliy g'urur va estetik didni shakllantiradi. Ayniqsa, atlas, adras, zardo'zlik va kashtachilik elementlaridan foydalanish kreativ faoliyatni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar milliy naqshlarni zamonaviy dizayn bilan uyg'unlashtirish orqali yangi mahsulotlar yaratadilar. Bu esa ularning ijodkorlik salohiyatini oshiradi.

🌸 Atlas naqshi + 🎨 Zamonaviy fason = Kreativ milliy libos

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, texnologiya fani o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu fan orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, dizayn ko'nikmalari va amaliy faoliyat rivojlanadi. Texnologiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, loyiha metodlari hamda milliy qadriyatlarga asoslangan kreativ yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning ta'lim samaradorligini oshiradi. Shuningdek, o'quvchilarning kasbiy qiziqishlari va innovatsion faoliyatga tayyorgarligi shakllanadi. Kelajakda texnologiya fanini yanada takomillashtirish va kreativ metodlardan keng foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. "O'zbekiston" 2016.
3. Tolipov O', Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
4. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
5. Muslimov N.A. Kasb ta'limi metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
6. Azizxo'jayeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2016
7. Yo'ldoshev J. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020.
8. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2015.
9. Sharipov Sh. Texnologiya fanini o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2021.
10. Qodirova M. Kreativ ta'lim asoslari. – Samarqand, 2022.
11. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
12. Umumiy o'rta ta'limning texnologiya fani davlat ta'lim standarti.
13. Xayitov J.X. "Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish" nomli monografiya "IMPRESS MEDIA" MCHJ NMIU bosmaxonasida chop etildi. UO'K: 373.1:745 KBK 74.204 37.27 ISBN 978-9943-7244-9-5.
14. Xayitov J.X. Media savodxonlik va axborot madaniyati Fanidan (ma'ruza mashg'uloti mavzulari uchun) O'quv qo'llanma Media savodxonlik va axborot madaniyati. O'quv qo'llanma. Toshkent: "PUBLISHING HIGH FUTURE" OK nashriyoti, 2024. – 126 b ISBN: 978-9910-725-23-4.
15. Xayitov J.X. Bo'lajak pedagoglarda internet, virtual axborot madaniyatini shakllantirish "Pedagogik mahorat" Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 4-son (2024-yil, aprel) ISSN 2181-6883.

Ajiniyaz atindagi
NOKIS MAMLEKETLIK
PEDAGOGIKALIQ INSTITUTI
N M P I
1934